
Izhaja vsak petek.

Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 48.

V Ljubljani, dne 30. oktobra 1913.

Leto VIII.

Ker se leto nagiba h koncu, bo pa že čas tuji letne račune poravnati. Zato vljudno prosimo p. n. gospode naročnike, ki »Naše Moči« še niso poravnali, da bi to blagovolili prav kmalu storiti. Upravišтво.

Delavska organizacija in inteligenca.

Veseli smo lahko naše kmečke organizacije, združnogospodarske in politične. Zvesta je, zavedna in zato močna. In naša je! Organizirani kmet se je otresele gospodstva liberalcev in Nemcev. Liberalci gleda ne kmečko organizacijo kakor popotnik na cesti na tuje polje, lahko kritizira, lahko zabavlja, lahko tudi vrže blata na cvetje, kakor pač prija njegovi naravi, gospodariti, ukazovati ne more in ne sme. Nemec na meji skuša s pomočjo nemčurjev - poturic dobiti saj malo vpliva pri našem kmetu. Če ne bi bili Nemci ravno na meji najbolj omejeni in vsled žganja degenerirani, bi bili že davno spoznali, da je njih trud zaman. Naše slovensko katoliško kmečko ljudstvo si v svoji organizaciji samo voli vero in postave. Kdor ni njegove narodnosti in vere, nima besede.

Z Jugoslovansko Stokovno Zvezo je postavljen temelj za drugo tako organizacijo, mogoče nekoliko šibkejšo, toda za narod še važnejšo, za delavsko organizacijo. Slovenski krščanski delavci še niso zedinjeni v samostojni, neodvisni organizaciji. Nekateri delajo štatažo liberalcem v narodni delavski organizaciji, drugi tlačanijo nemškim socialno-demokratskim generalom na Dunaju. Našim slovenskim socialno-demokratskim voditeljem se sicer pozna, da bi najraje služili samo liberalcem slovenskim, ker so jim to pač popolnoma sorodne duše, pa je pač tako na svetu, da navadno ne more izbirati gospodarja srce, ampak želodec. In ker nihče ne more služiti dvema gospodoma, je slovenska socialna demokracija blede in nadušljiva, brez idej in brez smotrenega dela, zato pa bogata fraz in zabavljanja. O liberalizmu pa je itak znano, da je kakor opij za delavsko gibanje, uspavalno in oslabujoče sredstvo, ki ga je treba zatirati in prepovedati.

Tu mora zastaviti svoje delo vsak, komur je na srcu neodvisnost in moč slovenskega ljudstva. Naš cilj mora biti organizacija vsega krščanskega slovenskega naroda na samostojnem narodnem temelju. Tudi naš delavec ne sme tlačaniti tujcu po prepričanju in narodnosti. Veliko imamo še ireden-

te, delavske množice, ki v organizaciji uboga tujo komando. Vse slovensko delavstvo moramo poučiti, da je boljše zanj, če se nasloni na organizacijo slovenskih kmetov, kot če išče pomoči pri delavcih nemške narodnosti, ki se čuti čedalje bolj kot »Herrenvolke«, kot narod gospodov, kateremu naj služi slovenska para, in katerega vodijo nemški generali, bivši Vsenemci ali pa judje. Koliko slovenskih delavcev ima brate, starše in sorodnike v kmečki organizaciji! V vrstah nemške socialne demokracije pa imamo samo ljudi, ki jim je slovenskih delavec dober samo, da jim veča število in moč; kadar bo pa slovensko delavstvo zahtevalo svojih pravic, plačila za svoje delo, bodo pa pokazali hitro svoj nemški značaj in nemško srce. Češki zgled naj nas uči!

Tudi boj je skupen. Delavec se bori proti nemškemu podjetniku, ki mu krati pravice in naš kmet se bori proti istemu nemškemu industriju in veletrgovcu, ki mu združen v karte, tako draži potrebščine, ki jih kmet kupuje, da jih kmet ne more zmagovati. Ali ni boj zoper skupnega istega sovražnika najbolj umesten v skupni armadi. Zato bo delavska organizacija Jugoslovanska Stokovna Zveza rada podpirala slovensko kmečko rganizacijo v njenih bojih, prepričana je pa tudi, da ji bo v lastnih bitkah, kakor doslej stal zvesto na strani slovenski kmet.

Tudi nemška organizacija v rajhu pripravlja reformo agrarno političnega programa. Opustila bo načelo, da je najboljše, če kar najhitreje zgine s pozorišča mali posestnik, mali kmet, postavila se bo na branik malega kmeta, nas veseli, da tudi trezni socialni demokratje spoznavajo resnico, ki smo jo mi že davno učili.

Avstrijska socialna demokracija je razdrapana, kakor nikoli tega, spor med nemško in češko organizacijo, ki se po lastnih zatrdilih ne bo dal več poravnati, še bolj pa neuspehi v državnem zboru, jo slabe. Še nikoli ni socialna demokracija tako močna prišla v državni zbor kakor pri zadnjih volitvah, po »osvojitvi Dunaja«, pa tudi še nikoli se ni v zbornici za delavske koristi tako malo storilo kot v tej zbornici. Socialno demokracijo je korumpirala zveza z dunajskimi finančnimi judi, s pomočjo katerih je zmigala. In ta zveza je tudi za slovenskega delavca dovolj tehten vzrok, da pokaže hrbet tej stranki.

Poskrbimo, da prodrejo nauki najnovejše zgodovine socialno-demokratske stranke do zadnjega slovenskega delavca in socialni demokraciji bo pri nas odklenalo. Naš krščanski slovenski delavec se bo organiziral samo-

stojno brez judovskega, nemškega vpliva, kakor je to storil njegov so-trpin, brat po srcu in misli, slovenski kmet. Odstranjena bo sramota narodne odvisnosti, hlapčevstva.

Dela je dovolj in hvaležnega, delavcev je malo. Na tem polju je žito zrelo. Inteligenca, kje si? Akademiki, delavsko vprašanje na dnevni red, vsak dan in povsod!

Ali bivši deželni zbor res ni storil ničesar za delavstvo?

Liberalci so se zadnje čase začeli laskati delavstvu. Kadar začno biti liberalci prijazni z delavstvom, takrat se v kratkem vrše volitve. Tako so delali liberalci od nekdaj in tako delajo še danes. Nikdar pa bi ne bilo verjeti tega, kar se sedaj vrši na Kranjskem. Socialna demokracija sovražnica kapitala in birokracije, kakor tudi sploh meščanstva, se druži z liberalci, ki imajo vse lastnosti, katere socialni demokratje tako zelo sovražijo.

Liberalci in socialni demokratje pišejo in po svojih shodih vpijejo, da S. L. S. v deželnem zboru ni ničesar storila za delavstvo. Ali je to res?

Ni res! S. L. S. je v deželnem zboru po možnosti, ki je dana deželnim zborom, storila za delavstvo več, kakor kak drugi deželni zbor.

Oglejmo si to delo in ga pošteno in pametno presodimo.

S. L. S. je odprla vrata delavstvu v deželno zbornico. Delavstvo pod liberalno - nemško zvezo na Kranjskem sploh ni vedelo, da je deželni zbor. Ko se je pa delavstvo začelo zanimati tudi za deželno gospodarstvo, tedaj je S. L. S. napela vse moči, da tudi delavstvu pridobi volilno pravico za deželni zbor. Koliko truda in dela je veljal ta boj S. L. S., to pač vsak pamenten človek ve, kdor je pametno zasledoval delo S. L. S. pred desetimi leti in potem skozi šest let. S. L. S. je zmigala in danes tudi delavci lahko volimo v deželni zbor. Ako pa ta volilna pravica ni idealna, je pač krivda pri centralni vladi, ki je nasprotnica takih deželnih zborov, ki si jih želimo mi.

S. L. S. je odprla delavstvu vrata v občinske zastope in v mestni občinski svet v Ljubljani. Kdaj so delavci, ki so bili davkoplačevalci, prej prišli v občinske svete, dokler je vladala v deželi liberalno - nemška zveza? Še vsem je dobro znano, kako je bivši ljubljanski župan Ivan Hribar farbal ljubljansko delavstvo z neko volilno reformo, ki pa nikdar ni prišla na dan. Pred volitvami

jim je obljubil vse, ko so bile volitve izvršene, pa o kaki volilni preosnovi ni bilo niti govora. Danes imamo po zaslugi S. L. S. v Ljubljani volilni red, po katerem je izvoljenih več delavcev občinskih svetnikov. Etbina Kristana seveda ne prištevamo k delavcem, pač pa več občinskih svetnikov S. L. S. Liberalci seveda tudi niso volili v občinski svet nobenega delavca, ker jim je delavec »prenizek«. In na deželi. Ali ne sede v občinskih odborih, kjer je kaj industrije, delavci: Idrije bi socialni demokratje nikdar ne dobili po starem volilnem redu. Zato pa se danes družijo socialni demokratje s tistimi, ki so najbolj nasprotovali volilni reformi za občinske odbore. Liberalci, ki so imeli prej vse občine, kjer je bila industrija, v svojih rokah, ki so imeli v oblasti deželni zbor kranjski, ves čas svoje vlade niso upoštevali delavstva in mu tudi niso dali pravico. Po hudem boju je to storila S. L. S. in si za vedno utisnila pečat, da je tudi delavska stranka.

Važnega pomena za delavstvo so tudi obrtna sodišča, ki jih je sprejel kranjski deželni zbor l. 1909. na predlog dr. Kreka za deželo in dr. Trillerja za mesto. Pri obrtnih sodiščih so poleg sodnika tudi zastopniki delavcev in delodajalcev: obenem je določeno, da advokat ne sme imeti zastopstva pri teh sodiščih. Zato uživajo zaupanje in so poceni. Zlasti za delavce so neprecenljive važnosti.

S. L. S. prireja gospodarske poučne tečaje po deželi. Znano je, da je največji vzrok delavske bede prevelik pritisk kmečkega ljudstva v mesta in industrijo. Z vsako osebo, ki pride z dežele v mesto in industrijo, raste konkurenca dela. Čim večji pritisk, toliko nižje delavske plače, dražja stanovanja in živila. Na deželi primanjkuje delavstva, v mestu ga je preveč. Pri nas na Kranjskem bi ne bilo treba niti enega brezposelnega delavca, ako bi se z dežele rekrutiralo le toliko delavstva, v kolikor napreduje industrija in v kolikor delavstvo pri industriji izumira. Kako temu pritisku odpomoči? Temu odpomoči je mogoče le po načinu, katerega uporablja S. L. S.. S pametnim gospodarskim poukom vcepiti kmečkemu ljudstvu ljubezni do rodne grude in veselje do kmetijskega gospodarstva, potem bo pritisk v mesta manjši, pa tudi izseljevanje v Ameriko in na Vestfalsko bo ponehalo. Delavski stan pa bo, olajšan po konkurenci delavske moči z dežele, lažje bojeval boj za svoj boljši položaj. Tega ne uvidevajo liberalni in socialno - demokratski politiki. Rešitev delavskega vprašanja ni mo-

Zgodba z Montagujevimi de-manti.

Angleški Rih. Marš; slovenski dr. J. K.

Ko se vrnem v svoje stanovanje, najdem Miss Herris še pri spanju. Izprva je nisem nameravala sprejeti v svoje delo, toda na njeno prošnjo sem ji dala od mojega lastnega. Čim dalj časa sem jo imela pri sebi, tem ljubši mi je bila. Komaj se pokažem, že izreče čudno reč:

»Kamorkoli grem, pride takoj tatvina za menoj. To se je že ponovno zgodilo. Jaz pa nisem tatica. Toda zdi se, da bi bila. Bolje bi bilo, da bi me zaprli ali pa spodili na cesto.«

Ko me je pogledala, sem bila iznenadena zavoljo blelosti v licih, brezkrvnih ustnih in žarečih oči. Poznani to; ni bila pravzaprav histerična, marveč le preobčutljiva.

»Jaz sodim, pravim, da vi niste ukradli Miss Maršalinega ovratnika in drugih reči.«

»Nisem ne, nisem ne! Ali ne veste, da nisem?«

»Nikdar nisem trdila, da ste; zato pa tem težje razumem vaše tako nespametne besede.« Ko sem videla, da je hotela zopet govoriti, sem jo ustavila.

»Pustiva ta pogovor, Maggia. Miss Maršalina izguba nima nič posla ne z vami, ne z menoj.«

Skrivnost tatvine v Miss Maršalovem stanovanju je ostala nerazrešena. Nič se ni čulo o rečeh, ki je trdila o njih, da jih pogreša.

Kakih deset dni po tatvini me ustavi Wheeler, naš vratar, ko sem hotela vstopiti v lift.

»Preden vas dvignem, Miss Lee, bi vam rad, če marate, povedal par reči.«

»Kaj Wheeler?« sem vprašala.

»Pretekli teden sem jih dopolnil 42 Miss Lee,« je začel nepričakovano toplo. »Mati mi je umrla več nego pred 12 meseci in mi je zapustila nekaj denarja. Nameravam začeti lastno trgovino, toda prej potrebujem žene, ki bi gledala na hišo in gospodinjstvo, medtem ko bi jaz skrbel za prodajalno in kupce in, če dovolite, Miss Lee, sem jaz mislil na Miss Harrir.«

To me je nekoliko iznenadilo in razveselilo. Bil je velik močan možak s poštenim obličjem in uljudnim obnašanjem.

»Ali hočete reči, da ste že govorili z Miss Harris, Whesler?«

»Na nekak način, Miss Lee, sem in tudi nisem. Ni me hotela poslušati za-

voljo nekega malovredneža, ki ima znanje z njim in ki, prisegel bi na to, ne misli dobro ž njo.«

»To je novo zame, Whesler. Nisem slutila, da ima v Londonu moškega prijatelja.«

»Ima dva, Miss Lee. Boji se za svoje življenje, ko zagleda enega in morala bi se bati, ko vidi drugega.«

»Ali je to gotovo, kar pravite? Kako ste to iztaknili?«

»Nekega popoldne priteče Miss Harris sem vsa iz sebe. Kar po stopnicah jo udere, ne da bi čakala lifta, in zakliče: »Ne pustite mi, da bi se me dotaknil.« Takoj nato se pokaže svetlolas, tenak, zanemarijen fant v vratih. »Tu sem ne morete. Kaj bi radi?« ga vprašam. Srečava se z očmi. »Ali stanuje mlada gospica, ki je ravnokar prišla sem, tukaj?« vpraša. »Kakšna mlada gospica?« pravim. »Sami si to uredite. Moj posel ni, da bi odgovarjal takim ljudem, kakršni ste vi. Če hočete kaj vprašati, pojdite sami v pisarno in tam vprašajte!«

Tri ali štiri dni kesneje je šla Miss Harris ven, kakor navadno popoldne. Jaz sem imel tudi prosto. Bar — moj nadomestni vratar — je opravljal službo. Stal sem poleg njega in se razgovar-

jal. Ko je šla mimo, sem jo nagovoril; pa ni se zmenila zame kakor bi me ne bilo. Sklenil sem, da grem za njo. Nekaj je bilo v njenih očeh, česar nisem razumel. Šla je dol krog vogla Pimliko ulice. Tu sreča visokega, tenkega možaka, v črni vrhnji suknji z velikim, mehkim, črnim klobukom. Spreдай je stal avtomobil. On ji ni ničesar rekel in ona njemu tudi ne; vstopila sta in se odpeljala. Nazaj je prišla krog šestih blede in bolelna in videl sem, da je vzdihovala. »Upam da ni nič hudega,« sem rekel. Pogledala me je za trenotje ali dva, kot bi ne mogla spoznati, kdo govori ž njo, in nato je rekla: »Vse je hudo, — vse. Rada bi, da bi ne bila nikoli rojena.«

Whesler je prenehal za par sekund, in ko je nadaljeval, je bil njegov glas že čudno resen.

»Imam vzrokov, da mislim, Miss Lee, da se je s tem možakom sešla od takrat še dvakrat in vsakokrat je prišla nazaj ravno taka. Ker so moja čustva do nje taka, kakršna so, sem si mislil, da bi bilo morda najboljšje govoriti z vami. Imam tako čustvo do nje, da bi ložje več povedal nego pomagal. Prepričan sem, da je ženska, kakršne potrebujem, in jaz bi ji bil dober mož; morda bi vi, Miss Lee, izpregovorili kako besedo ž njo.«

mentano mogoča, ampak to stvar je treba pričeti pri njenem izvoru. In to dela S. L. S.

Dela električnih naprav v kranjski deželi. S. L. S. gradi in namerava graditi v kranjski deželi električne naprave. Socialni demokratje in liberalci so proti tem napravam. Oglejmo si jih z delavskega stališča. Kolikor imamo v deželi industrije, je skoro vsa v tujih rokah. Znano je tudi, da ta podjetja zaposlujejo v svojih podjetjih najraje tuje delavce in rabijo domačine le za najnižja in naslajše plačana dela. Ako bo gonilna moč iz deželne elektrarne cena, potem je gotovo, da bo nastalo več domačih podjetij, ki bodo sprejemala v delo domače delavce. Industrija se bo razvila v naši deželi in delavstvo bo dobilo svoj košček kruha. Pa tudi dežela bo rabila pri svojih podjetjih delavce in ker svoje dosedanje uslužbence pošteno plača, bo tudi z delavstvom tako ravnila. Največja korist bodo električne naprave ravno za delavstvo, ker bo delavstvo prišlo po njih do kruha, sčasoma pa bo tudi v svojem domačem gospodarstvu vpeljala električno mesto dragih drv in premoga. In ker gradi dežela taka podjetja, ki so velikanskega pomena in koristi za delavstvo, zato napadajo deželno gospodarstvo S. L. S. takozvani delavski prijatelji liberalci in socialni demokratje.

Tudi posredovalni uradi so za delavstvo velikega pomena. Kolikokrat se zgodi, da se v hipni razburjenosti kaj reče ali izgovori, kar je po zakonu kaznjivo. Prično se tožbe radi razzavljanja časti. Koliko je stroškov s poti na sodnijo, zamujen dan in potem navadno še zapor, ker delavec navadno nima denarja, da bi kazen plačal. S. L. S. je pa v kranjskem deželnem zboru sklenila zakon, da se take stvari obravnavajo in poravnava brezplačno pri županstvu, in sicer se to vrši sedaj navadno od nedeljah ko imajo vsi čas. Kakor kažejo sedanji uspehi, je stvar res prava dobrota za ljudstvo in kjer je mnogo delavstva, tudi za delavstvo. V Ljubljani, kjer vladajo socialno-demokratski prijatelji in zavezniški liberalci seveda doslej še nimamo takega urada. Škoda, da je ta zakon prostovoljen in ne obvezen za vse občine. Delavstvo je za te urade S. L. S. lahko prav hvaležno, ker marsikak vinar bo ostal v žepu delavstva s posredovanjem teh uradov.

Dežela na predlog S. L. S. gradi v deželi mnogo stvari, pri katerih je zaposlenih mnogo delavcev. In pri vsaki taki zgradbi se mora podjetnik zavzeti nasproti deželi, da bo rabil domače delavce in jih tudi pošteno plačal. S. L. S. skrbi torej za delavstvo tudi tam, kjer se navadno drugi ne menijo za delavstvo. S tem S. L. S. jasno priča, da ji je delavstvo res na srcu.

Za časa stavke v Vevčah je deželni odbor, ki je v rokah S. L. S. dejansko pomagal delavstvu. Očitek, da je S. L. S. zapeljala delavstvo v štrajk, ne drži, ker je neresničen. Delavstvo je bilo samo od sebe primorano do tega koraka in tu ne zadene krivda S. L. S. Ali S. L. S. je pokazala, da ji ljubezen do delavstva ni samo na jeziku, ampak dejansko in moralno je podprla delavstvo v onih hudih dneh, ko so liberalci zabavljali proti delavstvu v Vevčah in ščevali oblasti in podjetje proti njemu.

S. L. S. je uredila službeno razmerje deželnih uslužbencev. Državni uslužbenci se še danes bojujejo za službeno pragmatiko, naši deželni uslužbenci jo že imajo. Ko je prišla na

Meni je bil mož všeč; deklico sem tudi rada imela. Čutila sem, da bi ne bil slab par. Najprej sem sklenila paziti nanjo, kar se da. Namesto da bi se ji boljšalo zdravje, se mi je zdela vedno slabša. Taka je bila, kot bi vedno nekaj poslušala; neznano čuvstvo je vzbudilo pogled nanjo.

Nekega dne, ko je pisala na stroj, sem opazila tisti povziti pogled na njenem licu, ki sem ga že tako dobro poznala.

»Kaj pa se trudite poslušati?« sem jo vprašala z nasmehom.

Pogledala je krog mene z osuplimi očmi.

»Ne morem si misliti, kaj je to,« je rekla. »Ali veste, da se vedno najdem, da se trudim nekaj poslušati, — včasih sredi noči — in vedno se čudim, kaj je to.«

Izpremenila sem pogovor rekoč:

»Ali veste, kaj mislim, da potrebujete? Moža.«

»Kaj mislite?« je vprašala.

»Ali ni g. Whesler nikoli govoril z vami?«

Molčala je. Naslonjena na pisalni mizi si je pokrila obraz z rokami. Potem je vstala in obrnila samo obličje, v katerem je bilo nekaj skrivnostnega, česar nisem mogla razumeti.

vlado v deželi S. L. S., je bila prva njena skrb, da pošteno uredi delavno razmerje svojih uslužbencev in jih tudi pošteno plača. Liberalci so preje samo obljubovali, a dali niso nič za delavstvo. Le vprašajte danes deželne uslužbence, kako so sedaj zadovoljni s svojim stanom. Veselih lic vam bodo povedali, da je S. L. S. dobrotnica delavstva.

Na šolskem polju je S. L. S., odkar je na vladi v deželi, storila neprecenljivo veliko. Koliko šol, katere obiskuje danes na stotine delavskih otrok je otvorila in razširila S. L. S. Izobrazba je danes pogoj do boljšega kruha. In če je komu treba izobrazbe, jo je gotovo treba delavstvu, da uspešno konkurira tujcem. Naravnost žalostne so bile v nekaterih krajih na Kranjskem šolske razmere. Danes je za 50 odstotkov boljše, odkar gospodari v deželi S. L. S. Danes se nudi v prav vsakem kraju, kjer prebiva delavstvo, delavskim otrokom večrazrednica, medtem, ko je bila prej samo enorazrednica. In zato, ker se daje delavski mladeži več prilike kot zdaj do izobrazbe, zato pa napadajo socialni demokratje S. L. S., ki je to dobro storila za delavstvo.

Za delavstvo koristno delo S. L. S. je tu opisano le v veliki potezi. Omenjeni niso vodovodi, ki jih je gradila S. L. S. v deželi in ki jih uporablja na stotine delavstva, omenjenih pa tudi ni še več drugih koristnih naprav, ki jih je napravila S. L. S. in katerih koristi so deležni tudi delavci. A iz vsega tega pregleda je jasno razvidno, da je S. L. S. delavcem odkrito naklonjena in za delavstvo ne samo skrbi, ampak tudi stori.

Zdaj pa pridejo socialisti in liberalci, pa upijejo, da S. L. S. za delavstvo še ni ničesar storila. To kar smo tu našli, je samo delo S. L. S. v kranjskem deželnem zboru, kaj pa je S. L. S. storila že vse v državnem zboru, o tem pa drugič.

Socialni demokratje in liberalci so še povsod, kjer so prišli do vlade, pokazali, da ne umejo dela za ljudski blagor. Liberalci delavstvo že sploh po svojem naziranju zaničujejo in zatirajo, socialni demokratje pa veliko govore, pravega in koristnega dela za delavstvo pa vsaj naši slovenski socialisti ne poznajo. Prijateljstvo z liberalci pa jim bo vzelo še tisto malce razsodnosti, ki so jo včasih imeli.

Našemu delavstvu prav toplo priporočamo, da se z vneto udeležuje letošnjih deželnozbornih volitev v zavesti, da, ako voli S. L. S., stori zase največ, kar je sploh mogoče. Pod gospodarstvom S. L. S. v deželi se bo za delavstvo kaj storilo, ker je ta stranka s svojim delom že doslej pokazala, da je vredna delavskih glasov.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

DELAJSKI SOCIALNI TEČAJ
priredi J. S. Z. dne 9. novembra 1913 v Trzinu. Vrtil se bo v prostorih društva Sv. Jožefa. Prične se ob 9. uri in traja dopoldne do 12. ure, nadaljuje se ob 3. uri popoldne in se konča točno ob 5. popoldne. Gorenjsko okrožje J. S. Z. ima svojo sejo od 1. do 3. popoldne. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj si nemudoma preskrbi pri načelnstvu naše skupine v Trzinu vstopnico. Na socialnem tečaju se bodo obravnavali predmeti, ki so pereči in ki jih mora vsak zaveden delavec in delavka natančno poznati. Tržiški krščansko-socialni delavci in delavke, skrbite, da bo udeležba ob tečaju ogromna!

Načelnstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze v Ljubljani.

Načelnik:
Dr. Ivan Zajec.
Zapisnikar:
Francišek Krhne.

ZA VOZNIKE LJUBLJANSKE ELEKTRIČNE ŽELEZNICE.

Načelnstvo J. S. Z. je naprosilo poslanca Gostinčarja, da vloži sledečo prošnjo v državnem zboru:

Visoka zbornica!

V Ljubljani obstoja električna polična železnica, ki nima prostorov, kjer stoji voznik, zaprtih, marveč je izročen voznik popolnoma vremenskim neizodam: veter mu piha naravnost v obraz, dež mu bije v lice, sneg tudi. Kako da glede na to trpe vozniki na zdravju, ni treba biti, da je človek zdravnik, marveč to lahko vsak laik izprevidi. Radi nezavarovanih sprednjih prostorov električnih železniških voz pa niso vremenskim neizodam izpostavljeni ves čas svoje službe le uslužbenci polične električne železnice, marveč tudi vsi, ki se vozijo z električno železnico in ostanejo na nezavarovanih prostorih, kjer se sme edino kaditi, ker se v kupeju ne sme kaditi.

Uslužbenci družbe, ki je lastnica te električne železnice, so že družbo prosili, da naj se nezavarovani prostori zavarujejo, a odgovorilo se je, da družba tega z ozirom na svoje finančno stanje ne more storiti. Opozarjamo na dejstvo, da imajo malone že vse električne polične železnice s šipami zavarovane prostore, kjer delajo službo vozniki in izprevedniki. Zato prosimo:

Visoka zbornica skleni zakonito določbo, ki zaukazuje, da morajo biti prostori, kjer delajo službo uslužbenci, zavarovani proti vremenskim neizodam.

Dne 28. t. m. je pa odbornik J. S. Z. občinski svetnik Štefe pozval v ljubljanskem občinskem svetu župana dr. Tavčarja, da naj izposluje, da družba zavaruje prostor, kjer delajo službo vozniki električne železnice. Župan je obljubil, da bo to storil.

Shod J. S. Z. v Sori. Dne 26. t. m. je priredila J. S. Z. pri nas shod, na katerem je poročal Mošker o potrebi, da se delavci organizirajo v J. S. Z. Župnik **Finžgar** je govoril o delavskem neizodnem zavarovanju in priporočal delavstvu izobrazbo. Priporočal je pristop v J. S. Z.

Pri D. M. v Polju se je pretečeno nedeljo vršil zelo dobro obiskan shod. Razpravljalo se je o vevški delavski bolniški blagajni. Sklenilo se je za delavstvo več važnih točk. O tem je govoril tovariš J. Mejač. Nato je tovariš Janežič ožigosal nesramno pisanje »Slovenskega Naroda« in drugih liberalnih listov napram našemu vrlému gospodu županu J. Dimniku, nakar je bila sprejeta sledeča izjava:

Delavstvo vevške papirnice, zbrano na svojem shodu v Ljudskem Domu pri D. M. v Polju dne 26. oktobra 1913, ogorčeno obsoja nesramne laži in sumničenja napram našemu vrlému županu g. J. Dimniku, ki se že več časa kupičijo, zlastiv »Slov. Narod« in drugih liberalnih listih. Delavstvo izreka svojemu zaščitniku neomejeno zaupanje in vdanost. — Vevško delavstvo.

Ta izjava je bila z velikanskim aplavzom enoglasno sprejeta, kar bo vrlému možu v zadoščenje. Nato nastopi prisrčno pozdravljen gospod župan, ki opiše zgodovino zadnjega štrajka kot pojasnilo na nesramne napade napram njemu. Nato se je shod zaključil. Glede bolniške blagajne bo mo še pisali pozneje.

Trbovlje. Pretečeno nedeljo je imela naša skupina shod. Predaval je gospod dr. Vebler iz Celja o potrebi organizacije J. S. Z. za delavce; dokazal je, da socialni demokratje niso pravi prijatelji delavstva in da bo delavstvo šele takrat doseglo svoje pravice, kadar bo pretežna večina istega organizirana v res strokovno delavski organizaciji J. S. Z. Tovariš Zupan st., načelnik skupine, je pozival rudarje, naj agitirajo za pristop novih članov. Pripomniti moramo, da shod ni bil obiskan kot bi lahko bil. Mislimo, da je iskati vzroka v tem, ker se shodi pri nas vrše le malokdaj in da je agitacija za iste preslaba. Ako bodo shodi vsaj vsak mesec redno in ako bo agitacija za iste živahna, smemo gotovo pričakovati, da bodo isti boljše obiskani kot zadnji. Želimo, da nas gospod dr. Vebler kaj kmalu zopet poseti. Tovariši rudarji, na delo v svojo korist! Izobražite se s posezanjem shodov!

Glasnik Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Podporno društvo in Avstrijska krščanska soc. tob. del. zveza priredita sveto mašo za svoje umrle člane v nedeljo, dne 2. novembra, ob pol 8. uri v cerkvi sv. Jakoba. Daroval bo sveto mašo č. gospod Kerhne. Pele bodo pevke Katoliškega društva za delavke pod vodstvom č. gospoda Ferjančiča. Prosi se obilne udeležbe.

Gospodu Brzobohatemu v beležko. Delavke ne moremo biti in tudi nismo z našim gospodom Brzobohatim zadovoljne. Če smo prav poučene, g. Brzobohaty predstavlja v organizaciji uradnikov tobačne tvornice precejšnjo vlogo, delaven je v organizaciji državnih uradnikov, ko gre za težnje in za zahteve uradništva. Naravnost čudimo se zato, ker gospod uradniški organizator postopa tako čudno s svojimi delavkami, kakor tako pač drugi uradniki, ki niso organizatorji, ne postopajo. Enkrat smo ga že opozorili, da njegovo početje ni pravilno, zelo žal nam pa je, ker mu moramo zopet izprašati vest. Pri premeščanju se gospod, v katerega beležko to-le pišemo, čisto nič ne ozira na predpise, da se mora pri

premeščanih v prvi vrsti ozirati na službeno dobo delavk. Vse delavke znamo, da se gospod Brzobohaty ozira predvsem na tiste delavke, ki mu stoji k obrazu, čisto nič pa na veljavne predpise glavnega ravnateljstva, da se mora postopati pri vseh premestitvah tako, da se v prvi vrsti ozira na starejše delavke. Odločno zahtevamo, da se gospod Brzobohaty ozira na predpise. Gospoda ravnatelja prosimo, da naj omenjenemu gospodu uradniškemu organizatorju pojasni stališče. Potrepljivo smo dozda marsikaj prenašale, a če se razmere korenito ne izpremene, mislimo še na nekega »poštentrogarja« in »denuncianta«, nam-lahko kdaj zavre kri, ko bo oddelek kak organ ravnateljstva skontiral. Prosimo in zahtevamo red in le red! Šikan, denunciranja in protekcij smo pa že do grla site!

Kaj pa stroji za izdelovanje smodk. Se še spominjamo, koliko se je pri smodkah pričakovalo, ko so uvedli stroje. Zdaj se pa kaže, da se stroji za izdelovanje smodk niso obnesli. Ne glede na to, da izdelujejo stroji trde zavitke, ki jih zavijalke ne morejo popolnoma poravnati, izdelujejo stroji smodke, ki so tako trde, da jih kadilci ne morejo kaditi. Dobro je vse, kar stroj napravi, če so tudi smodke čiste za nič. Kadilci so se začeli že pritoževati, ker so smodke, ki jih na strojih izdelujejo, tako za nič. (Pač dober meh mora imeti, kdor hoče take cigare kaditi. Opomba stavca.) Ne kupujejo jih več. Vedno bolj se pa zahtevajo take smodke, ki jih z rokami izdelujejo. Več strojev že počiva. Izkazuje se vedno bolj, da se stroji za izdelovanje smodk niso izkazali. Sloves avstrijskega tobačnega erarja trpi, ker so smodke, po strojih izdelane, zanič. Delavki se izvrže smodka, če ji tudi ne manjka dosti do vzorca (muštra), na stroju izdelane smodke so pa vse dobre, če so tudi največji izvržki. Mi beležimo te izkušnje, ki kažejo, kako slabo so se novetarije obnesle, katere so stale tobačno režijo lepe denarce.

Beg iz Avstrije.

V Avstriji kakor tudi na Ogrskem popuša kmečko prebivalstvo vedno bolj domačo grudo in se po mestih naseljuje, zapuša domovino in se izseljuje v Ameriko in druge kraje. Tisti časi so že davno minuli, ko se naši ljudje za nobeno ceno niso ločili od rojstvenega kraja. Naša država gospodarsko nazaduje. Nič prida se ne stori, da bi se industrija razširjala in da bi se v tovarnah ljudje pošteno plačevali. Slabo gospodarsko stanje pa izrabljajo agentje bogatih prekmorskih družb, ki so agentsko organizacijo za izseljevanje do skrajnih podrobnosti izpeljale. Prekmorske družbe so izvabile iz države, osobito v Galiciji, silno ljudi, kar se je zlasti ob zadnjih nemirnih časih pokazalo. Armadni krogi so zato zaropotali in gališka vlada je, kakor znano, prepovedala vojaščini podvrženim mladeničem in možem se iz države izseljevati.

Ta prepoved dá veliko misliti. Koliko mladih mož je moralo v Galiciji že izginiti, da so to prepoved izdali! Iz Galicije, z Ogrske, s Hrvaške, iz Slavonije, s Kranjskega, da, tudi s Koroške, Štajerske in že iz Tirol se čimdalje več ljudi izseljuje iz domovine. Ni več tako, kakor takrat, ko je rajni Trdina hvalil izseljevanje, češ, koliko denarja da ljudje domov prinesejo nazaj. Ogromna večina izseljencev je za nas izgubljena; ostane v Ameriki in v Nemčiji, kjer imamo že tretjo generacijo naših slovenskih izseljencev, ki več slovensko ne zna, medtem ko je druga generacija še slovensko znala. To, kar velja za Slovence, velja v isti meri za Hrvate in Poljake.

Nobena vojska, nobena nalezljiva bolezen ni stala naše države toliko zrtev, kolikor nam jih je že tujina požrla. Kmečki stan tarna in jadikuje, v dolgih životari naprej. Dohodke kmetij poberejo obresti, odvetniki, razne pristojbine in davki. Kmet namreč davčnemu vijaku ne more ničesar skriti kakor bogataš, ki se zato tako upira, da bi smele imeti davčne oblasti v njegove knjige vpogled. Ena slaba letina pomenja za kmeta beračijo. Na teh tleh lahko delujejo organizacije agentov prekmorskih družb, ki jih vzdržuje zdaj predvsem kmečki naše monarhije. Agentje slikajo krasote in sijajne plače v Ameriki z najlepšimi barvami. S kačjo lokavostjo in tudi s silo izvabijo ljudi na morje. Kako se ubogi izseljenci vozijo? To, če nisi slep, že lahko v Ljubljani vidiš. Spravijo jih kakor čredo ovac v najslabše železniške voze, v Nemčiji v tiste voze IV. razreda, kjer ti mora na svojem kovčegu sedeti, če ga ima. Povsod ga gledajo postrani. »Avstrijski izseljenci so,« se Nemci v rajhu rogaajo, kadar vidijo, da se naši reveži po raznih postajah gnetejo. To v tisti, ki sliši Nemce v rajhu, če mislijo, da so sami med seboj. »Ali ni nobenega socialnega zmisla pri našem sosedu in zavezniku? Ali je taka siro-

maščina v Avstriji? Ali vlada tam nič ne stori, da bi se mogli ljudje doma preživeti?

Kako je pa šele v Ameriki! To po-vejo tisti reveži, ki tam ponesrečijo in se kot pohabljeni domov vrnejo. Drugi ne, ker se sramujejo. Trdo delo, plače pa tudi take, da se le s težavo izhaja.

Avstrijska javnost se zdaj precej z iz-seljavanjem peča. Neobhodno je potreben predvsem zakon v varstvo izseljencev, ki ga še zdaj ni. Bogataši so znali rešitev te postave, ki je bila že pred 10. leti pred-ložena, do zdaj preprečiti. Za povzdiglo kmečkega stanu se pravzaprav stori le to-liko, kolikor je za največjo silo potrebno, da konca ne vzame. In za delavstvo? Rajši molčimo. Še zdaj ni delavstvo za slučaj starosti preskrbljeno, dasi socialno zavar-o-vanje čaka že celo večnost rešitve. Kar se glede na izseljevanje stori, je storila edino krščanska kariteta po Rafaelovi družbi, ki jo pa tudi država ne podpira niti gmočno niti moralno tako, kakor bi to bilo potrebno.

Avstrija kriči po velikih in korenitih socialno-gospodarskih preosnovah, če ne, bodo v nekaj desetletjih cele pokrajine na-šega cesarstva popolnoma razljudene.

Skrb za zdrava stanovanja.

Poročal pri soc. ustavnem odseku kat. shoda dr. Adlešič.

Na Dunaju so izračunali, da je na Ringu, kjer so velike, lepe hiše z le-pimi svetlimi in prostornimi stanova-nji 1 m² stanovanjskega prostora, ozi-roma 1 m² stanovanjskih tal, veliko ce-nejši kot ista količina v najmanjših stanovanjih.

Odkod to pride!

Znano je, da je največje pomanj-kanje dobrih delavskih stanovanj, to je stanovanj z dvema stanovanjskima prostoroma. Ker je vprašanje večje kot ponudba, so cene toliko višje. Neradi zidajo, ker imajo radi trdne stranke, zato pomanjkanje ravno pri nižjih slojih.

Kaj povzroča draginjo stanovanj?

Kdor hoče graditi hišo, naj misli najprej na stavbni svet. Navadno se čujejo pritožbe: Bi že zidal hišo, če ne bi bil svet tako drag. Kdor nima toliko kapitala, da bi si nabavil za lasten denar stavbišče, si ne upa zidati hiše.

Draginjo stavbišča pa povzroča naj-več prekopavanje zemljišč. Špekulan-ti pokupijo svet na onem delu mesta ali trga, kjer upajo, da se bo v dogled-nem času zidalo. Svet drže nekaj časa v svojih rokah, potem ga parcelirajo in oddajajo z velikanskimi dobički. Včasih zidajo nalašč par hiš na tistem svetu, da jih nekoliko cenejše oddajo in privabijo s tem stanovalce na do-tični del mesta.

Zato je prvi pogoj stanovanjske po-litike, da naša mesta, trgi in industrij-ske občine pokupijo po možnosti same svet, kjer se bo v doglednem času ši-rilo mesto, trg in bo nastala potreba po dobrih stanovanjih. Tudi če vzame mesto posojilo v ta namen, in pri pro-daji posameznih aprcel po nabavni ce-ni, bo prišlo zemljišče, oziroma stav-bišče veliko ceneje, kot v tem slučaju, če se še naprej pusti zasebna spekul-a-cija z zemljiščem.

Naši kraji bi morali iti pri tem po zgledu nemških mest, ki imajo po eno četrtino ali celo polovico ali še več mestnega sveta v svojih rokah in s tem regulirajo cene zemljišč.

Kar velja za mesta, velja še v večji meri za industrijske kraje, ki jih je še več v naši domovini, ki trpe še bolj na stanovanjski bedi kot prebivalci naših mest. Gre se tukaj v prvi vrsti za naše delavce po industrijskih krajih.

Če kdo, potrebuje ravno naš dela-vec zdravega stanovanja.

Pa tudi naše kmečke občine so po-klicane skrbeti za stavbni svet svojim ljudem. Morda je na prvi pogled stvar čudna in neizvedljiva. Pa ni.

Znano je, da trpe na pomanjkanju delavcev zlasti naši kmetje. Nihče no-če biti danes kmetijski posel ali dela-vec, vsak hoče čimprej obogateti v mestu ali Ameriki in postati svoj gos-pod. Če bi pa takim nesamostojnim kmetiskim poslom bilo omogočeno priti doma v domačem kraju do samostojne eksistence, če bi doma imel priliko po-stati gospodar in družinski oče, potem ne bi mu prihajalo vedno na misel me-sto in Amerika.

Če bi si naše občine nabavljale svet in ga oddajale potom stavbinske za-druge takemu kmetiskemu poslu, da si doma zgradi hišico in vrtiček, bi ga s tem priklenili na domačo zemljo. Ker je na kmetih od spomladi do jeseni do-brega zaslužka, je brezdomno, da bi taki delavci lahko izhajali in preskr-beli svojo rodbino. V zimskem času pa bi jim dala dela domača obrt.

Tako bi šla rešitev stanovanjskega vprašanja na deželi roko v roki z re-šitvijo poselskega vprašanja.

Nekatere občine so že napravile poizkus, ki se je dobro obnesel.

Poleg stavbišča nedostaja posa-mezniku tudi potreben kredit, da bi si mogel postaviti lastni dom. To velja zlasti za naše kmetijske delavce in po-sle, za naše industrijske dalevce in obrtnike in uslužbence po mestih. Kdor je priden in delaven, si v nekaj letih prihrani nekaj stotakov, toda to še nikakor ne zadostuje za lastno hišo z vrtom z abivališče cele družine.

Zato je treba tem takozvanim ma-lim ljudem seči pod roke s kreditom. To se lahko zgodi s pomočjo stavbin-skih zadrug.

Za kredit zadrug samih pa je po-skrbljeno z državnim fondom iz l. 1912. Ta državni fond ima namen, prevze-mati za stavbinske zadruge poroštvo, in sicer za tista posojila, ki potrebu-jejo poroštva, to je za druge hipoteke. Na prvo mesto, to je do 50 odstotkov, se dovoli posojilo pri vsakem zavodu, čez 50 odstotkov vrednosti pa da za-vod posojilo le proti posebnemu jam-stvu; tako jamstvo pa daje zadrugam navedeni fond, in sicer do višine 90 od-stotkov. Ostalih 10 odstotkov mora imeti pa že tisti, ki gradi hišo, sam.

Torej je za kredit zadostno preskrbljeno. Treba je le ustanovitve stav-binskih zadrug po naših mestih in in-dustrijskih krajih, pa tudi po deželi, da se omogoči tem potom do lastne eksistence kmetiskim poslom in tako utrdi tudi kmetijski stan.

Povdarjati pa mi je še eno socialno zahtevo, s katero se moram obračati na naše denarne zavode.

Če vzame zadruga kredit za prve hipoteke po navadni obrestni meri, po-tem je njeno delovanje in prid njenih članov jako otežkočeno. Pomisliti je, da dela edino s kreditom; posojilo vz-me za svet, za stavbo itd. Pri višini te-koče obrestne mere bi zadruga težko zmogla svoj socialni posel.

Zato morajo stavbinske zadruge podpirati pri njihovem človekoljubnem delovanju naši denarni zavodi, posojil-nice in hranilnice, banke in zavaroval-nice. Posebno mi je omeniti še Ne-zgodne zavarovalnice v Trstu, ki se pri njej nabirajo ogromne vsote našega slovenskega denarja. Ta denar mora priti zopet našemu ljudstvu v prid.

Iz tisoč in tisoč malih in žuljevih rok se nabirajo zlati studenci v naših zavodih. Zavedajte se tega, gospodje, in dajte svoje rezerve zopet žuljavim rokam v prid, da si pribore lažje do-stojno in vredno stanovanje. To bo najlepše narodno delo, ki bo ohranilo sveže sile našega naroda.

Naj omenim zgled iz Nemčije. Nem-ški zavarovalni zavodi proti nezgodam so le do leta 1905 dali stavbinskim za-drugam na razpolago 151 mil. mark.

Danes vlada na stanovanjskem tr-gu zasebni kapital. Kapitalist je naj-večji egoist, brez srca je in le ena želja ga preveva: pomnožiti svoj kapital. Za-to izraja stavbo do skrajnosti. Kjer je ugodna prilika za oddajo stanovanj, kjer se lahko vse odda v najem radi pomanjkanja stanovanj, tam pusti ka-pitalist, da se stlačijo njegovi najem-niki v vseh prostorih njegove hiše, da ta le več nese.

V resnici je slika mnogih stano-vanj po naših industrijskih krajih ja-ko žalostna: temne in zaduhle luknje so, v katerih se ubija sveža sila delav-skih slojev. Danes naša javnost tega toliko ne ve, niti ne čuti; naši javnosti je treba ostrejšega opomina, je treba kake hude nalezljive bolezni, da jo vz-drami toliko, da se začne zanimati za stanovanjska vprašanja naših dela-vcev.

Proč z tako rezerviranostjo in mrz-lostjo! Naši avtonomni zastopi, pred-vsem občina, naj čim preje ustanove poseben urad za nadzorstvo stanovanj. Potem pa naj v resnici tudi izvedejo nadzorstvo s pomočjo zdravniškega in stavbnega izvedenca. Prepričan sem, da se bo pokazalo pri nas, kar se je po-kazalo tudi drugje, da bodo morali za-preti mnogo teh stanovanj iz zdrav-stvenih ozirov in pripraviti gospodar-je do tega, da bodo take brloge opravi-li za prava človeška stanovanja.

Takemu uradu naj se pridruži še urad za rešitev sporov, izvirajočih iz stanovanjskega razmerja. Ti spori so nebrojni in kalijo hišni mir in razje-dajo družinsko srečo sto in sto družin-am. Povzročajo prepogoste selitve, o katerih pravi pregovor: enkrat pogo-reti ali dvakrat se preseliti. Vzrok so tudi dogotrajnemu sovraštvu in dra-gim pravdam.

Zato je nujna potreba, da se uve-dejo obligatorni stanovanjski pravni uradi pri občinah, to velja pred vsem za mesta in trge, ki bodo definitivno

reševali take spore čim cenejše in hi-treje.

Ker sem že pri naših zastopih, ob-račati se moram še posebej na en za-stop, to je na naš deželni zbor in odbor, ki nam dela deželne postave.

Ravno stavbena tehnika je daleč prehitela naše zakonodajstvo. Naši stavbeni predpisi so tako zastareli, da podražijo stavbe za 20 do 30 odstotkov ali še več. Koliko je tukaj izguba na-rodne premoženja, ki se pozna zla-sti pri revnejših slojih, pri malih lju-deh.

ato ne smemo odlašati niti trenu-ka. Nemčija in druge države so že sto-rile svojo dolžnost in z novimi stavbe-nimi predpisi omogočile stavbe, ki so 30 odstotkov in še več neneje, kot jih je mogoče zidati pri nas.

Omeniti mi je še načina stanova-nja.

Začetkom so ljudje delali svoja stanovanja po svoji potrebi in po svo-jem lastnem okusu. Stanovanje je bilo izraz ljudskega mišljenja, slika njego-vega značaja.

Danes je narobe, danes vpliva sta-novanje na mišljenje in čuvstvovanje človeka, tvori mnogokrat njegov zna-čaj, njegovo usodo.

Začetkoma si je človek napravil stanovanje sam, danes je navezan v največji meri na produkcijo stanovanj od strani velikega kapitala. Danes mo-ra večinoma človek vzeti to, kar mu pripravijo drugi; temu mora podrediti tudi svoje potrebe, temu mora prilago-diti svoje naziranje, skratka, zadovo-ljiti se mora z danimi razmerami.

Raditega je malo zadovoljnosti ravo s stanovanjem. Ne glede na veliko draginjo, ki se kaže ravno na stano-vanjskem trgu vedno bolj in bolj, je stanovanje tista potreba, ki jo človek v svojem in družinskem interesu ni-kakor ne more in ne sme omejiti. Kajti slabo in nezdavno stanovanje je naj-hujša kal bolezni.

Stanovanja pa človek ne more in ne sme velikokrat izpreminjati.

Poleg vsega tega je človek srečen najbolj takrat, ko more sam svojim po-trebam primerno urediti stanovanje, ko more istega prilagoditi svojemu mišljenju, ko postane stanovanje zu-nanji izraz njegovega značaja. Človek je takrat človek in srečen, če more sam odločevati svoje delovanje, stvariti lastno okolico in milje.

Zato je cilj moderne stanovanjske politike: pripomoči vsakemu posamez-nemu človeku oziroma družini do last-ne hiše, do lastnega doma.

Zato mora biti in ostane postulat moderne stanovanjske politike: pomoč uradniku, obrtniku in delavcu, kme-čkemu poslu do lastne hiše z vrtom, do lastnega doma.

Sprehod po svetu nam bo dokazal, da je ta misel uresničljiva, izvedljiva.

Pojdimo v obrtne kraje in mesta Nemčije, ne več ali si prišel v mesto, ali v vas! Enodružinske hišice z vrtom in lepim nasadom pred hišo; to vidiš v okolici vsakega mesta. Poglej na An-gleško! Ista slika! Moderno mesto se izpreminja v vrt z družinsko hišo sre-di tega vrta.

Kar je izvedljivo drugje, je tudi pri nas.

Brez odloga pojdimo med ljudstvo in zanesimo tja ideal: lastni dam na domači zemlji, rodni grudi. Vzgojimo našega človeka za ta ideal. Temu naj posveča najboljše moči svoje mladosti, svojega moškega dela.

Vzgojimo varčnost v ljudstvu in ljubezen do starih idealov, na katere so prisegli naši predniki: predniki do lastnega doma na lastni zemlji. Če bo ta ideal trepetal pred očmi našemu mladeniču, gana m ne bo ugrabila nema tujina. Naš narod bo poživljen s svežo silo naše mladine in bodočnost nam je gotova.

Nato so se sprejele sledeče

resolucije:

Zdravo stanovanje je prvi pogoj telesnega zdravja in нравnega življe-nja za poedinca in družino. Današnja preskrba s stanovanjem je nezadostna in predraga. Draginjo povzroča pred-vsem zasebna špekulacija z zemljiščem, slab kredit in zastarelo stavbeno pravo.

Zato zahteva slovensko-hrvaški ka-toliški shod:

1. Občine, zlasti mesta in trgi naj nabavijo svet v neposredni bližini me-sta, trga, ki ga bodo dajala v najem stavbinskim zadrugam, ki bodo skrbele za zdrava in cena stanovanja poedin-cem in družinam.

2. Občine, zlasti mesta in trgi naj ustanove urad za nadzorstvo stanovanj in mirno rešitev sporov, izvirajočih iz stanovanjskih razmer.

3. Posojilnice, hranilnice, zavarovalnice in banke naj dajejo stavbin-skim zadrugam cen kredit, da pride

dobiček ljudskega denarja zopet istemu v korist.

4. Stavbinske zadruge naj zidajo po možnosti enakodružinske hiše z vr-tom, ki so pogoj mirnega in srečnega družinskega življenja, v industrijskih krajih in mestih naj zidajo tudi do-move za moške in ženske.

5. Zakonodajni zastopi naj čimprej uvedejo nov stavbeni red, da bo odgo-varjal modernim tehničnim in higije-ničnim pridobitvam.

Okno v svet.

Delovanje obrtnih sodišč v Avstriji v letu 1912. Zelo zanimivo je poročilo, ki ga je izdalo pred kratkim c. kr. ju-stično ministrstvo o delovanju obrtnih sodišč v Avstriji v letu 1912. V Avstriji imamo 20 obrtnih sodišč. V letu je bilo vloženih 30.218 tožb, in sicer so vložili tožb: 1854 delodajalci, 27.159 deloje-malci in 786 vajenci. Obrtna sodišča so rešila 29.748 tožb. Proti tem razsodbam vložene pritožbe so imele v 23 slučajih uspeh, v 93 slučajih pa je bila prva raz-sodba izpremenjena.

Delovanje delavskih posredovalnic v Avstriji v mesecu juniju 1913. V mesecu juniju letošnjega leta je potom 913 posredo-valnic iskalo dela 107.500 oseb, in sicer 68.396 moških, 32.912 žensk, 6192 vajencev pa je iskalo učna mesta. Delo se je ponu-dilo 47.176 moškim, 36.122 ženskam in 6013 vajencem, skupno torej 89.311 ose-bam. Delo je sprejelo 28.547 moških, 19.078 žensk in 1371 vajencev, skupno torej 48.996 oseb. Delavsko razmerje je bilo v mesecu juniju za skoro 14 % slabše kot v mesecu majniku. Najtežje je bilo dobiti kmetijskih delavcev, kjer se je na 1685 po-nudb od strani delodajalcev oglasilo le 100 delavcev. Najtežje pa je bilo dobiti kruha v trgovini, kjer je bilo na 100 ponudb delo-jemalcev 431 ponudb delodajalcev. Na 100 ponudb delojemalcev se je ugodno po-sredovalo 47krat. Velikemu številu vajen-cev, ki iščejo učnega mesta, pa tudi veli-kemu številu ponudb od strani mojstrov je vzrok ta, ker gre v mesecu juniju šolsko leto že h koncu in se hočeta obe strani za drugi mesec že vnaprej preskrbeti. Po-manjkanju poljskih delavcev pa je vzrok glavno delo na polju in sploh pri kmetij-stvu v tem času.

Odredba tržaškega namestništva v brambo zoper nesreče pri kmetijskih stro-jih. Tržaško namestništvo je izdalo na-redbo, ki stopi v veljavo 11. februarja 1914, ki zapoveduje pri vseh kmetijskih strojih varnostne naprave v obrambo proti poškodovanju oseb, ki imajo opraviti pri kmetijskih strojih. Naredba, ki je podobna odredbam deželnih namestništev na Niž-jem Avstrijskem, Solnograškem, Morav-skem in v Šleziji, je zelo važna posebno zato, ker se naši kmetovalci že sedaj v obilni meri poslužujejo kmetijskih strojev, in sicer zato, da lažje in tudi ceneje po-spravijo svoje kmetijske pridelke, pa tudi zato, ker je danes na kmetih občutno po-manjkanje poslov. Gotovo pa je, da se pri teh strojih, ki imajo razna rezila in kolesje na zobe, zgodi mnogo nesreč vsled nepre-vidnosti ali pa tudi vsled nesrečnega slu-čaja. Res je tudi, da so mnogi stroji tako napravljeni, da se tisti, ki ima opravljati delo pri stroju, prav lahko pri vsej pazljivosti telesno poškoduje, in sicer tako ob-čutno, da je za celo svoje življenje za delo nesposoben. Tržaško namestništvo zahte-va, da je vse zobovje in kolesje pri strojih solidno pokrito, da so rezila tako pod-ložena, da delavec, ki dela s strojem, ni-kdar ne more med delovanjem stroja doseči rezila. Odločno in strogo je prepovedano med tekom stroja mazati stroj, kolesje, nati-kati jermena. Tudi je prepovedano, da bi se stroju približali med obratovanjem ljudje, ki stroja ne poznajo in nimajo pri stroju ničesar opraviti. Pri strojih za reza-nje rezanice za zobanje morajo biti na-pravljene okrog stroja ograje, in sicer take, da je nemogoče, da bi se igrali otroci pri stroju in ga poizkušali. Ta odredba se raz-teguje na vse stroje v kmetijstvu. Lastnik stroja je odgovoren, da se varnostne na-prave priredijo na stroju in da so vedno v dobrem stanju. Ako je lastnik stroja svojo dolžnost glede varnostnih naprav izvršil in potem stroj dodelal delavcu, je potem ta odgovoren za vse nesreče, ki bi se pripetile in se kaznuje, in sicer od 2 do 200 kron globe ali od 6 ur do 14 dni zapora.

Avstralska vlada je izdala zakon, po katerem ima vsaka mati, ki je rodila zdra-vo dete, ali dete, ki je živelo najmanj 12 ur, pravico do podpore v znesku 24 kron. Pravico do državne podpore, oziroma na-grade imajo le matere belega (evropskega plemena), ki so živele v Avstraliji ali pa so rodile na ladji, ki vozi v Avstralijo in so imele matere namen se naseliti v Av-straliji. Dasiravno je ta zakon hvalevreden, vendar se nam zdi v toliko krivičen, ker se hoče z njim pospešiti naseljevanje be-lega plemena in izpodrinati domače in črno pleme.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Jožef Gostinčar**, drž. poslanec. — Tisk Katoliške tiskarne.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni pridelek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite,

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, pravega: Francka: iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica

priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo **sladni čaj**. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime **Sladin in moč!** je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 6 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
Zdravje! karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109, Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4.
V Oradeu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih tverid Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Podniki v Ameriko
Platiti želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
Simona Hmetetka
Ljubljana Kolodvorska ulica 20,
Brezplačno! Pojasnila daje se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.
Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranec itd.

Največji optični zavod.

Prvi specializist za
očala in
ščipalnike,
narejene
strogo
na ta n-
eno po-
naročilo
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
strokov-
njsko pravilno izdelanih toploterov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je oglede, iste mojimi cenami, odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

KUC

Zdravniško priporočeno **kritično vino**, daje moč in zdravje.

Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po
poštnem povzetju K 4-50.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**

**veletrgovina vina, vermuta, mar-
sale, malage, konjaka, žganja itd.**
LJUBLJANA.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ogujivanju otrok in proti po-
tenju nog, škatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni koloidi, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatlica 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenah po K 3-50 in K 2-— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik
lekarna „Pri zlatem jellenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York
francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkartje) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni
in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetke posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avguſt Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečistiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. **Mor. Žumberk**
dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski materijal

Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljub-
ljana, Dunajska cesta 73**

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo

„Našo Moč“.

IVAN JAK in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev
— za rodbino in obrt. —

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prilicije, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4³/₄ 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih **100 kron čistih**
obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez **22 milijonov**
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih robov, ovrat-
nikov, zavrtno, volne, bombaža, su-
kanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

Solidno izdelane

dežnike in
solnčnike

priporoča

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini

Janko Češnik

(Pri Češniku) **LJUBLJANA**

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.

Postrežba poštna in zanesljiva.